

בענינא דיומא

זה לא ייתכן כזה דבר בעולם שאלול זה זמן שעבודת השם תהיה בעצבות, יראה זה לא עצבות, יראה זה בשמחה!

מרן ר"י חברון הגאון רבי דוד כהן שליט"א במשא הכנה לימי הדין בממלכת התורה ארחות תורה במעמד ראשי הישיבה

לשון הרמב"ם בהלכות תשובה, "אמש היה מרוחק". תשובה זה לחזור ולהתקרב. לשון, מה זה לשון? להתקרב. רבנו יונה, כשהוא מדבר בתחילת שיעור תשובה בעיקר הראשון של החרטה, אז הוא אומר, (זה גם לשון של פסוק בישעיהו), יבין לבבו וידע כי רע ומר עזבו את השם. הגישה הראשונה לתשובה להבין שלעזוב את הקדוש ברוך הוא זה רע ומר. קרבת אלוקים זה טוב. המסילות ישרים מביא את הפסוק הזה כבר בפרק הראשון, שהשלמות האמיתית היא רק הדבקות בו יתברך, והוא שאמר דוד המלך עליו השלום, "ואני קרבת אלוקים לי טוב", כי רק זה הוא הטוב וכל זולת זה אינו אלא הבל ושוא נתעה. קרבת אלוקים זה טוב, ויש רע ומר עזבו את השם.

היסוד הזה זה בעצם במהות של התשובה. רבינו יונה שמתחיל את הספר שיעור תשובה, כותב: מן הטובות אשר הטיב השם יתברך עם בראיו, הקדוש ברוך הוא הטיב איתנו הרבה טובות, עולם חסד ייבנה. ומן הטובות שהטיב איתנו, הכין לנו הדרך לעלות מתוך פחת מעשיהם ולנוס מפח פשעיהם ולחסוד נפשם מני שחת. שאנחנו מדברים על החסד של התשובה, תשובה היא כולה חסד. אז הגישה הפשוטה במושג של החסד של התשובה, עשני עבירות, ואדם שעשה עבירה מגיע לו עונש על כך, כפי שכותב רבינו יונה בהמשך, יש נקם, רע ומר עזב את השם, יש נקם ושלם, ויש כוח של תשובה להתכפר ולא לקבל את העונש. אבל לא זה מה שרבנו יונה אומר.

רבנו יונה אומר את הלשון: הכין להם הדרך לעלות מתוך פחת מעשיהם ולנוס מפח פשעיהם. אדם שנופל קשה לו מאוד מאוד להתרומם. לנוס מפח פשעיהם, רבנו יונה מגדיר שאדם ששקוע בחטא הוא נמצא בפח פשעיהם, פח זה מלכודת. **אתה נמצא באיזה מקום שסוגר עליך, לוכד אותך.** רבי ישראל מביא באגרות שמדבר על העבודה של חודש אלול, הוא מדבר שרורח הטומאה מלפפת את החוטא, אדם ששקוע בחטא אז הרוח הטומאה סוגרת עליו וזה מקשה עליו מאוד לחזור ולהתקרב לקדוש ברוך הוא, לחזור ולהתרומם.

חטא זה פחת, חטא זה נפילה. לעלות מתוך פחת מעשיהם, ולנוס מפח פשעיהם, לנוס ולברוח מהמלכודת שהיצר הרע מכין לך. כי כשאתה נכנס לתוך מערכת של חטא אתה נכנס למלכודת, המלכודת הזאת מוסיפה עוד להוריד אותך ולהוריד אותך. **החסד של התשובה שנותן לך את הכוחות להתרומם מחדש, לחזור בחזרה ולהתקרב ולהגיע למצב המתוקן שלך.**

מה הפשט שבחודש אלול, מה שרבי אהרן אומר שהרבה הרבה יותר קל בחודש אלול להגיע לתשובה מאשר כל השנה? ככל שהאדם נמצא במקום מרוחק יותר, נפילה יותר, שמרחקת אותו מהקדוש ברוך הוא, קשה לו יותר להתרומם, קשה לו יותר להתחבר. זה לא רק נושא של שכר ועונש, זה גם שכר ועונש, אבל זה לא רק שכר ועונש.

רבנו יונה מדגיש את החסד בחלק הזה. הקרבת אלוקים, שאתה נותן יד לפושעים, מה שאומרים בתפילת נעילה. הקרבה שהקדוש ברוך הוא מתקרב אלינו, והקרבה שהקדוש ברוך הוא מקרב אותנו בשביל שנתקרב אליו. בשביל מה הקדוש ברוך הוא קרוב אלינו באלול. אני לדודי, אני קרוב לדודי לחזור בתשובה. **הקרבה הזאת היא קרבה שנותנת את הכלים יותר בקלות לעלות מתוך פחת מעשיהם ולנוס מפח פשעיהם.** נותן את הכוח של הקרבה לרומם את עצמנו, לגדל את עצמנו. **זה באמת הסיבה שחודש אלול זה כלי לבנות את עצמך בדרך יותר גבוהה.** כי ככל שאדם מרוחק יותר, נמצא במקום יותר נמוך, יותר קשה לו להתרומם. זה זמן שיש לך את הכוח להתרומם, זמן שיש לך כוח לברוח כביכול מתוך הפחת ולחזור להתקרב אליו.

יש לשון של הרמב"ם בפירוש המשניות למסכת ראש השנה, הבריסקעיר רב היה מביא כסדר את הרמב"ם, שהימים האלה זה ימי מנוס אליו. זה ימים לברוח, אבל איפה לברוח? לברוח לקדוש ברוך הוא. איך אפשר לברוח מפח פשעיהם? איך אתה יוצא מהפח הזה? **הלברוח זה מנוס אליו.**

קודם ימי הדין זכו מאות בני ממלכת התורה ארחות תורה בראשות ראשי הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך דוב דיסקין שליט"א והגאון הגדול ר"י קלרמן שליט"א למשא מיוחד ממרן ר"י חברון הגר"ד כהן שליט"א במהות ועבודת ימי חודש אלול - ועל הכנה הראויה לימי הדין. להלן הדברים:

ברשות הראשי ישיבות, ברשות הציבור הקדוש, מרנן ורבנן ורבותי. אנחנו נמצאים בימי האלול. ימי האלול יש להם משמעות לכל יהודי, לכל אדם מישראל יש לו משמעות באלול. הקדוש ברוך הוא נתן לנו מתנה, חודש אלול הכנה לראש השנה ויום הכיפורים. אי אפשר לעבור ראש השנה ויום הכיפורים בלי תשובה, אז יש לנו את ההכנה, את חודש אלול. **אבל מבחינת אנחנו בני התורה, בני הישיבות, ובפרט אתם התלמידים הצעירים יותר בישיבות, אז לאלול יש לו משמעות מיוחדת. יש לו משמעות לכל הבניין של הבן תורה.**

אני אמרתי כמה פעמים, אני ברוך השם הרבה שנים בעולם הישיבות, וראיתי בחורים שאלו שלא הגיעו למדרגות גבוהות ואלו שהצליחו לגדל את עצמם למקום יותר גבוה. אבל ממה שאני ראיתי, **מי שהצליח לגדל את עצמו להתרומם יותר גבוה, זה רק דרך חודש אלול. אין כמעט היכי תימצא להגיע למקום יותר גבוה, לפתוח כביכול דף חדש ולהגיע למקום, להתרומם בדרגה יותר גבוהה, זה רק דרך חודש אלול. חודש אלול זה כלים לבן אדם לגדל את עצמו.**

מרנא רבי אהרן קוטלר אומר במשנת רבי אהרן, **שמה שאדם כל השנה יכול להגיע דרך מאמץ גדול, הוא יכול להגיע לזה הרבה יותר בקלות בחודש אלול.** רציתי קצת לדבר באמת מה המשמעות של הקולא הזאת שיש בחודש אלול, מאיפה רבי אהרן לקח את זה, וגם איך באמת הדרך להגיע לזה.

המשמעות הפשוטה של אלול, המקור לזה המשנה ברורה מביא מהראשונים, אבודרהם מביא שזה מדרש, (אני לא מצאתי איפה המדרש אבל אבודרהם מביא שזה מדרש, וכולם מכירים את זה. הנוטריקון של אלול זה אני לדודי ודודי לי). מה המשמעות של אני לדודי ודודי לי? אז המשמעות הפשוטה, כשאני אהיה לדודי ואתקרב לדודי, דודי יהיה לי, זה המשמעות הפשוטה.

המשנה ברורה מביא לא ככה. המשנה ברורה לא מביא לזה מקור, אבל המקור נמצא בב"ח, הב"ח על הטור, הלשון שהמשנה ברורה אומר, אני לדודי ודודי לי, אני קרוב לדודי לחזור בתשובה. אני לדודי זה לא כשאני מביא את עצמי לדודי, דודי לי. **אלול זה זמן שאני לדודי, אני קרוב לדודי לחזור בתשובה. אלול זה זמן של קרבה וזמן שאני קרוב לדודי לחזור בתשובה.** משמעות הדברים, אז החיי אדם כבר מביא, הוא גם מביא מדרש, שימי האלול זה בעצם המשמעות של הימים האלו זה ימים של ימי רצון, ימי רחמים. יש לשון שאומר בעל ההפלאה בספר פנים יפות הוא אומר, מישוהו כתב לו על אלול ימי הדין, אז הוא השיב לו ימי הדין מתחילים ראש השנה, אך אלול זה כולו רחמים.

וכך מביא החיי אדם. החיי אדם מביא שמכיוון שבכפרה של חטא העגל, אז משה עלה למרום לבקש את הכפרה על חטא העגל בראש חודש אלול, היה שלוש עליות, זו הייתה העלייה האחרונה. **וימי האלול זה היה ימים של ריצוי ונתרצה להקדוש ברוך הוא, והימים האלו נשארו ימי רצון לכל השנה.** והמושג של ימי רצון, רצון זה ימים של קרבה.

מה המשמעות שהקרבה הזאת נותנת את הכלים לחזור בתשובה? אז המבטי"ט בבית אלוקים, (המבטי"ט היה כמעט ראשון) שהוא מדבר בכלל על המושג של תשובה, הוא מגדיר תשובה, ואומר שהוא חיפש מה השורש של המילה תשובה, מה שהוא יצא לו, **שהיסוד של תשובה הוא לחזור לקדוש ברוך הוא מאותו ריחוק שהתרחקנו ממנו, לחזור ולהתקרב, זה המושג של תשובה.** המעשים של התשובה, יש דרכי התשובה, חרטה, עזיבה, וידוי, אבל המושג של תשובה לחזור ולהתקרב לקדוש ברוך הוא.

להתקרב לקדוש ברוך הוא, זאת הבריחה. והבריחה הזאת זה הכוח של הבניין, זה הכוח של הימים האלה. זה ימים של בניין.

ראש השנה כל המשמעות שלו זה זמן של התחדשות. חז"ל דורשים: תקנו בחודש שופר, חדשו מעשיכם, שפרו מעשיכם. ראש השנה כל העולם מתחדש ואדם יכול להתחדש, והכוח להתחדש להגיע לדרגה יותר גבוהה. רציתי קצת לדבר בעבודה עצמה של חודש אלול, איך באמת הסדר של העבודה של חודש אלול. רבי ישראל הוא המורה דרך שלנו איך להיות אלול, **המרא דשמעתתא של אלול ושל עשרת ימי תשובה, ראש השנה ויום כיפור זה רבי ישראל.** אז כשרבי ישראל מדבר על חודש אלול, אז הוא מדבר על הכוח של האלול איך אדם יכול לגדל את עצמו.

ורבי ישראל שואל קושיה: אנחנו רואים שאנשים כאלה שכל השנה נמצאים במקום יותר נמוך, אז בא אלול לא רואים שינוי גדול. ודווקא אלו שפחות זקוקים לאלול, אצלם אתה רואה את ההשפעה של אלול. אז רבי ישראל אומר שיש פה שני דברים, יש את הכוח של ההרגל, ההרגל של בן אדם שהוא שקוע במצב הוא לא מתבונן, הוא לא מרגיש במצב שלו. ויש גם את כל הכוח הרוחני שיש, מה שהזכרתי קודם, שכל שאדם נמצא במקום שנמצא יותר בתוך רוח הטומאה יותר קשה לו. והקדוש ברוך הוא נתן לך כלים גם לחלק הזה. אני קרוב לדודי לחזור בתשובה.

רבי ישראל אומר להדיא, מה הכוח של אלול? אומר חכמינו תקנו תקיעת שופר. אז אומר רבי ישראל מה המשמעות של תקיעת שופר? תקיעת שופר הפעולה שלה לעורר את האדם משנתו ומהבלי תרדמתו ולחפש ולחקור בדרכיו ומעשיו. מאיפה רבי ישראל לקח את הלשון הזאת שזה השופר של אלול, לעורר את האדם משנתו ומהבלי תרדמתו? בוודאי שרבי ישראל לקח את זה מהרמב"ם בהלכות תשובה, איך שהרמב"ם מגדיר את תקיעת שופר של ראש השנה.

שהרמב"ם מדבר על תקיעת שופר בראש השנה, אז הרמב"ם אומר, אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב היא, רמז יש בו. רבי ישראל אומר באיגרת אחרת, מעולם לא ראינו שהרמב"ם מחלק למצוות רמזים. רמזים - עניינים של מצוות יש ספר החינוך, הרמב"ם זה ספר של הלכה. זה המקום היחיד אומר רבי ישראל שהרמב"ם מדבר על רמזים ועל עניינים, זה בתקיעת שופר. אז אומר רבי ישראל, חייב להיות שכך סדר ההנהגה של תקיעת שופר, שפה באמת צריכים **לחיות** את הרמז הזה.

ומה הוא הרמז הזה אומר הרמב"ם: עורו עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו את בוראכם. אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל. הביטו נפשותיכם וחפשו מעשיכם, יחזרו כל אחד מכם את דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה.

הרמב"ם לא מדבר כאן על אנשים רעים, הרמב"ם לא מדבר על אנשים שחיים בחטא. **הרמב"ם מדבר על השקיעות בשינה ובתרדמה**, שוגים כל שנתם בהבלי הזמן. הם שוגים, הם שקועים בהבלים אשר לא יועיל ולא יציל. אין שום תועלת. שוכחים את האמת בהבלי הזמן וכל שוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל. **השופר בא לעורר את הבן אדם משינה ומתרדמה.**

ורבי ישראל העתיק את זה לשופר של אלול. אז רואים פה שיש שייכות **באמת בין השופר של אלול לשופר של ראש השנה**, שהתחברות לשופר, הכוח של השופר, היציאה מהשינה ומהתרדמה מתחילה כבר מחודש אלול. זה המשמעות של מה שרבי ישראל אמר כאן. רבי ישראל לא אומר את המקור, אבל יש לזה מקור בהגאון, שאומר שלמה לא תוקעים בערב ראש השנה? מכיוון שהיסוד של תקיעת שופר של חודש אלול זה לעורר את האדם, אז הוא מביא את הגמרא באגדות החורבן על טיטוס, שאחרי שלושים יום אז כבר יש הרגל וכבר אין השפעה יותר, זה היתוש של טיטוס. אז הוא אומר **לחכות יום אחד בשביל לחדש את ההתעוררות בתקיעת שופר של ראש השנה.**

אז רבי ישראל אמר, השופר אומר עורו ישנים משנתכם. אותם דורות, תקיעת שופר עוררה אותם אומר. מה נעשה בדור שלנו? רבי ישראל לא דיבר בדור שלנו תשפ"ו, רבי ישראל דיבר בדור שלנו לפני מאה חמישים שנה. אומר: הלב מטומטם - הלב סתום כמו אבן. **איפה תיכנס ההתעוררות בלי לקבוע זמנים מסודרים, להתבוננות וללימוד המוסר.**

אז המשמעות של הדברים, שתקיעת שופר אומר יציאה מהשינה ומהתרדמה. והשופר אומר תצא מהשינה ומהתרדמה ולהתעורר ולצאת מהשינה ולצאת מהשוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל, וחפשו במעשיכם. מה זה השינה והתרדמה? איפה אנחנו ישנים? איפה אנחנו נרדמים? אדם שנמצא בשינה, אדם שנמצא בתרדמה, הוא אדם שלא מתבונן. **שינה ותרדמה זה מצב שאדם לא מתבונן, לא מסתכל בכלל.** כל אדם יש לו התבוננות, הוא חושב מה הוא צריך לעשות מה נכון.

שאלה במה אתה מתבונן. אבל שאדם לא מתבונן במעלה הרוחנית שלו, אז מבחינה רוחנית זה שינה, לא להתבונן. מה אומר שופר? **שופר אומר**

תתבוננו, תצאו מהשינה ומהתרדמה. זכרו בוראכם וחזרו בתשובה, זאת תהיה ההתבוננות. זה מה שרבי ישראל אמר כאן. והכוח של תקיעת שופר זקוק לחלק הזה של לימוד המוסר, שזה החלק של ההתבוננות.

איפה מתמקדת ההתבוננות הזאת של חודש אלול? הגמרא בבבא בתרא (כולם מכירים את הגמרא), זה היסוד של כל ספר מסילת ישרים. (תורה מביאה לידי זהירות, זהירות לידי זריזות, אבל המסילת ישרים מתחיל מזהירות, לא מתחיל מתורה, עוד נושא בפני עצמו). אבל הזהירות היא הבסיס, והזהירות של המסילת ישרים אז הכל מתבסס על הגמרא הזאת (בי"ע ע"ח ע"ב) אי"ר שמואל בר נחמן אי"ר יוחנן מאי דכתיב (במדבר כא, כז) על כן יאמרו המושלים וגוי המושלים אלו המושלים ביצרם בואו חשבון בואו ונחשב חשבוננו של עולם הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסד תבנה ותכונן אם אתה עושה כן תבנה בעולם הזה ותכונן לעולם הבא, ככה הלשון שכתוב בגמרא.

והמסילת ישרים על זה מעמיד כל הזהירות על הגמרא הזאת. אומר ירמיהו, היה מתאונן על אנשי דורו, שחיו בלי התבוננות, כסוס שוטף במלחמה, לשון הפסוק בירמיהו. והוא אומר שזהירות זה התבוננות. יסוד ההתבוננות הכל מבוסס על "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון", בוא ונחשב חשבוננו של עולם. והביא את המשל עם גן המבורכה, **שרק מי שעבר את גן המבורכה יכול לתת את הדרך איך יוצאים מגן המבורכה.** זה "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון", בוא ונחשב חשבוננו של עולם.

רבי אלעזר משה הורוויץ, היה מגדולי זמנו, הבריסקער רב הביא שאמר, מה הדרוש הזה של "יאמרו המושלים בואו חשבון" שייך למלחמת סיחון ועוג? יש פשוטו של מקרא, ויש את הדרש. היינו שואלים אם זה חייב להיות שתלוי אחד בשני. אבל רבי אלעזר משה החזיק שאין כזה דבר, צריך להיות שייכות. אם יש פה דרש, אז זה שייך גם לפרשה.

אז אמר רבי אלעזר משה למה הדרש הזה נפל במלחמת סיחון ועוג? והביא מדרש, הרוקח מביא את המדרש הזה, שמלחמת סיחון ועוג היה בחודש אלול. **ועיקר היסוד של ההתבוננות של בואו חשבון זה עבודת חודש אלול,** ולכן זה נמצא במלחמת סיחון ועוג. כך הוא מעמיד את הדברים האלה. זה "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון", **בוא ונחשב חשבוננו של עולם, הפסד מצווה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסד.** זה עבודה של חודש אלול.

עכשיו קצת לדבר איך עושים את חשבוננו של עולם, איך עושים את החשבון של הפסד מצווה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסד. אז היסוד נמצא ברמח"ל בדרך עץ חיים, אבל קודם כל הקדמה. "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון", בוא ונחשב חשבוננו של עולם, הפסד מצווה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסד. למה זה נקרא חשבוננו של עולם? שיקראו לזה חשבון של שכר ועונש, הפסד מצווה כנגד שכרה, שכר עבירה כנגד הפסד. למה קוראים לזה חשבוננו של עולם?

אז כתוב בגמרא שחשבון של שכר מצווה, הפסד מצווה כנגד שכרה, שכר עבירה כנגד הפסד, זה חשבון של עולם. איזה עולם מדובר פה? עולם הנצחי. הרשב"ם אומר, הפסד מצווה כנגד שכרה, **עיקר השכר זה עולם הבא. שכר מצווה בהאי עלמא ליכא, יש שכר מצווה בעולם הזה, הרמב"ם אומר בשביל כלים לעבודת השם. שכר ועונש במושגים של עבודת השם זה לא רווחים והפסדים, זה חשבוננו של עולם.**

רבינו יונה שמדבר על העיקר הראשון של החרטה, הוא אומר "יבין לבבו כי רע ומר עזבו את השם". אחר כך הוא ממשיך ואומר שיש נקם ושילם. ואחר כך הוא אומר שם לשון כזה: **"איך הייתי על הנפש היקרה אכזרי, והחלפתי בעולם חולף עולם עומד לעד". יש עולם חולף ויש עולם נצחי. כל אדם ואדם הוא עולם, וכל אדם ואדם בונה עולם.**

לשון הפסוק בקהלת: "הולך אדם לבית עולמו". וחז"ל דורשים מה זה בית עולמו? **לכל צדיק וצדיק יש את העולם שלו.** יש עולמות. יש עולם נצחי, עולם של רוממות, עולם של קרבת אלוקים. ויש עולם חולף ששוגים כל שנותם בהבל וריק שלא יועיל ולא יציל. ואתה צריך לעשות חשבוננו של עולם.

ורבינו יונה מזכיר את זה בשערי תשובה והוא אומר את היסוד, הכל מבוסס בעצם על הגמרא הזאת בבבא בתרא. אומר הקדוש ברוך הוא נפח בקרבי, חכמת חיים, חכמת לב, טוב השכל, להכירו וליראה מלפניו, ולמשול בגוף ובכל תולדותיו.

איך אדם מושל ביצרו? הנה הקדוש ברוך הוא נפח בקרבו נשמה עליונה, נשמת חיים, חכמת לב, טוב השכל, היא הנשמה העליונה שנותנת לאדם את הכלים להכירו וליראה לפניו. וזה התכלית אשר בעבור זאת נבראתי, **ואם היה לי הפך מזה, למה לי חיים? הקדוש ברוך הוא נתן לך חיים נצחיים, הקדוש ברוך הוא נתן לך כלים לעולם נצחי.**

החלפת עולם נצחי בעולם חולף, החלפת חיים של רוממות בחיים של שפלות, **עולם של נצחי בעולם של דמיון. וזה היסוד של חשבוננו של עולם, שזה היסוד הראשון.** וכמו שרבי ישראל אומר באיגרת המוסר, ראשית מצינו לעבודת השם. זה דברי חז"ל אלו בבבא בתרא, "על כן יאמרו

המושלים בואו חשבון, בוא נחשב חשבון של עולם, הפסד מצווה כנגד שכרה, שכן עבירה כנגד הפסדה.

יש פה דבר נפלא ברמח"ל בספר דרך עץ חיים. הרמח"ל מדבר על חשבון של עולם, גם במסילת ישרים מדבר על חשבון של עולם וגם בדרך עץ חיים. אז הוא אומר פה לשון כזה, החכמה ניתנה מהקדוש ברוך הוא בלב כל אדם. כל בן אדם הקדוש ברוך הוא נתן לו חכמה בליבו. מי זאת החכמה הזאת? איפה היא החכמה הזאת? איפה היא נמצאת בלב? בוודאי שמתכוון ללשון של רבינו יונה, הקדוש ברוך הוא נפח בקרבי נשמת חי, חכמת לב, טוב השכל, להכירו מלפניו. אבל הוא אומר חוץ מחכמה יש דעת ותבונה. מה זה דעת ותבונה? אז הרמח"ל מסביר, **הדעת והתבונה זה להוציא את החכמה שהקדוש ברוך הוא נתן בקרבך, לחיות על פי החכמה, ולהיות מושל ביצור זה הדעת והתבונה.**

איך אדם מגיע לדעת ולתבונה? אז הרמח"ל אומר יש גחלת ויש שלהבת. גחלת האש טמונה בתוכה. להוציא מהגחלת את האש צריך לנפוח בגחלת, ואז עולה מתוך הגחלת השלהבת. **החכמה שנמצאת בלב כל אדם זה כמו גחלת, היא טמונה בליבו. אבל אתה צריך לנשוב בה, ללבות אותה, להוציא אותה מן הכוח אל הפועל.** איך אתה מחדש את הדעת ואת התבונה? אז אומר שיש יסוד אחד. **חוב מוטל על האדם להתבונן, כי אם אינו מתבונן ומחשב זה חשבון של עולם, לא תבוא החכמה לבקש איתו ונשאר בחושך בלי ידיעה, והולך בדרכי האפל והאפילה.**

אדם שנמצא בעולם בלי לחיות את החכמה, להוציא אותה מן הכוח אל הפועל, נשאר בחושך. העולם הזה הוא עולם של חושך, מסילת ישרים מביא בשם חז"ל, תשת חושך ויהי לילה זה עולם הזה שדומה ללילה. הכוח לצאת מתוך החושך זה הכוח של החכמה. הכוח של החכמה זה רק עם התבוננות. ובלי התבוננות החכמה לא תבוא לבקש אותה, נשאר בדרכי אופל ואפילה.

למה הקדוש ברוך הוא רצה שאדם יהיה לו יצר? זה היסוד של בחירה. הקדוש ברוך הוא רצה שתקבל את העולם שלך לא במתנה, לא בחסד. כך אומר הרמח"ל, **לקבל מתנות זה נהמא דכיסופא.** הקדוש ברוך הוא רוצה שזה יהיה עצמך, אתה בנית את העולם, אתה זכית בעולם הזה. ולכן יש בעל יצר, והעבודה שלך זה לנצח את היצר ולבנות את העולם שלך. בשביל הכלים להתמודד עם היצר ניתנה החכמה.

אבל היא סגורה כגחלת, שתוכל להתפשט כשלהבת, להתבונן בחשבון של עולם. והבחירה ביד האדם, וחז"ל אמרו על כן יאמרו המושלים בואו חשבון, המושלים אלו המושלים ביצור בואו חשבון, בואו נחשב חשבון של עולם. והוא אומר פה דבר נפלא, אומר הלשון, זו היא התרופה היותר גדולה וחזקה שנוכל להמציא נגד היצר, וקלה. הרמח"ל מעיד שהיא קלה. יגידו לי הרבה זה קשה, **אולי זה עצמו עצת היצר להגיד לנו שזה קשה. הרמח"ל אמר שהיא קלה, ופועלתה גדולה ופריה רב.**

הכוח זה חשבון של עולם. מה הוא חשבון של עולם? הפסד מצווה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה. אז מה יגידו מה זה הפסד מצווה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה? שתישרף בגיהנום, תקבל גן עדן. זה וודאי חשבון של עולם. רבי ישראל באיגרת המוסר, מזכיר גם את החשבון של עולם של העונש, של הנקם ושילם כנגד השכר של הגן עדן. אבל הרמח"ל לא הזכיר את זה. המושלים ביצור, הם עושים את זה ומלמדים את זה לאחרים. כל אדם חי בחשבוניות. למה לא ישים אל לבו אפילו שעה אחת נחשב מחשבה ממש, מחשבה שנוגעת לכל העתיד שלו.

מה היא המחשבה? ארבעה דברים הוא אומר, זה ארבעה שהם שלושה, מה הוא? למה בא לעולם? מה מבקש ממנו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא? ומה יהיה סוף כל ענייניו? חשבון של עולם מתמקד מה הוא, למה באת לעולם, או, כתוב שזה כבר אותו יסוד, מה מבקש ממנו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ומה יהיה סוף כל קנייניו, סוף כל ענייניו. זה חשבון של עולם.

מה הפשט בזה חשבון של עולם? אדם צריך לחשוב מחשבות מה הוא. מה המחשבת מה הוא? המסילת ישרים מדבר, הכל בפרק א', היסוד של כל המסילת ישרים נמצא בפרק א'. יש בתולדות הצדיק על רבי זונדל מסלנט, שהיה רביה של רבי ישראל. שרבי ישראל שאל את רבי זונדל איזה ספר מוסר ללמוד. אז הוא אמר לו כל ספרי מוסר טובים, אבל ספר מסילת ישרים הוא ינהלך, הנהלך זה ספר מסילת ישרים.

מסילת ישרים ממקד כבר בפרק א' את כל היסודות. מה אמר המסילת ישרים תשובה, מה הוא למה בא לעולם? אז המסילת ישרים אמר יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה, שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו. **חובתו בעולמו - זה למה בא לעולם, זה מה מבקש ממנו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא.**

ממשיך ואומר, והנה מה שהורונו חז"ל, שאדם לא נברא אלא להתענג על השם וליהנות מזיו שכינתו, שזה התענוג הגדול והעידון האמיתי מכל העידונים שיכולים להימצא. ומקום העידון הזה הוא עולם הבא, אך הדרך

להגיע אל מחוז חפצו הוא עולם הזה, כמו שאמרו חז"ל, היום לעשותם ומחר לקבל שכרם, עולם הזה דומה לפרוידור בפני עולם הבא.

ממשיך המסילת ישרים אחר כך ואומר, שלא יוכל בשום שכל לחשוב כך אדם נברא עבור מצבו בעולם הזה הוא אומר. מה, מה הם ימי חייו בעולם הזה? עולם חולף. והוא וממשיך ואומר, אדם הקדוש ברוך הוא נפח בקרבו נשמה עליונה שהיא מן העליונים, חלק אלוף ממעל. וחז"ל דורשים ויפח באפיו נשמת חיים, מאן דנפח מדיליה נפח, לשון הרמח"ל בכמה מקומות שהנשמה חצובה מכיסא הכבוד.

אם אדם נברא בשביל עולם הזה, בשביל מה ניתנה בו נשמה כל כך גדולה וחשובה? ניתנה בו הנשמה בשביל חי נצח, לא בשביל חיים של עולם חולף. מה המחשבה? מה הוא? מה הוא האדם? האדם הוא בהמה? האדם הוא אמנם קרוץ חומר, אבל אדם מהותו זה מציאות חומרית: **עיקר האדם זה הנשמה העליונה שניתנה בו - נשמה עליונה שחוקה מכיסא הכבוד, זה האדם.** תדע מהו האדם קודם כל.

רבי אברהם אחי הגר"א אמר, על הפסוק בתהילים מ"ט, אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו. אדם ביקר, יקר זה המעלה הגבוהה, מעלת כבוד, לשון הפסוק בתהילים בפרק (י"ג), כבוד והדר תעטרהו. איך הקדוש ברוך הוא את האדם בכבוד ויקר, זה אדם ביקר, הנשמה נקראת כבוד כך כתוב בבעל המאור בהקדמה למסכת ברכות, עורה כבודי, אזמך כבוד. הכבוד, הרוממות של אדם זה הנשמה.

מה הוא? אדם ביקר, אומר רבי אברהם. ולא יבין, הוא לא מתבונן באדם ביקר, לא מתבונן מהו, נמשל כבהמות נדמו. הוא חי חיים של חומר, חיים של חומר זה חיים של בהמה. מה מבקש ממנו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, למה בא לעולם? מה חובתו בעולמו?

אז אומר המסילת ישרים, חובתו שבעולמו זה עבודת האדם להגיע לחיי הנצח. לעשות מצוות ולעמוד בניסיון. עבודת האדם זה המעשים, תזכרו את זה, עבודת האדם זה לעמוד בניסיון. ההתמודדות של בן אדם, לעמוד בניסיון זה המושל ביצור. **ההתמודדות הזאת היא נקראת לעמוד בניסיון.**

כמו שרבינו יונה אומר בעבור זאת נבראתי. זה למה בא לעולם, זה חובתו בעולמו. ומה יהיה סוף כל ענייניו? זה המסילת ישרים אומר, שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו, ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו, והוא אדם לא נברא אלא להתענג על השם וליהנות מזיו שכינתו, זאת היא ההתבוננות שאותו לימדו, את ההתבוננות הזאת שרבי ישראל אומר ראשית עבודתו כל השנה, והתבוננות הזאת היא מיוחדת לעבודה של חודש אלול.

לצאת מן השינה מהתרדמה. מה זה ישן? מה זה נרדם? **ישן ונרדם פירושו דבר אדם שחי בלי התבוננות, אדם הוא ישן. אדם שלא חושב על חובתו בעולמו, אדם שלא חושב על תכליתו, אדם שלא חושב מה הוא, למה באת לעולם, למה אני צריך להגיע. לא ירדתי לעולם להיות נמשל כבהמות נדמו, ירדתי לעולם לרוממות הכי גבוהה.**

כשאתה לא מתבונן בזה, אז הפשט זה שינה ותרדמה. הפסוק אומר, לא ידעו ולא יבינו, בלי דעת ותבונה. דעת ותבונה אומר רמח"ל זה התבוננות. בחשיכה יתהלכו, חיים בחשיכה. זה בעצם הבסיס של שינה ותרדמה, להישאר בתוך החושך ואפילה. חושך זה מצב של תרדמה. זאת היא העבודה שלנו להתבונן ולגדל את עצמנו.

רוצה לגמור בדבר קצר. הרשב"ם בבבא בתרא, על הדרשה הזאת של חז"ל על כן יאמרו המושלים בואו חשבון, שהמושלים אלו הצדיקים, שנאמר צדיק מושל ביראת אלוהים, ככה הלשון של הרשב"ם. פסוק בשמואל, צדיק מושל ביראת אלוהים. צדיק זה מושל ביצור. רשע זה מי שיצרו שולט עליו. והוא הביא את הפסוק, איך נהיה צדיק מושל ביראת אלוהים. איך אני מושל ביצור? ביראת אלוהים.

התקשיתי בזה, הגמרא מדברת חשבון של עולם, הפסד מצווה כנגד שכרה. למה ההגדרה הזאת? שיגידו צדיק מושל בחשבון של עולם, למה? צדיק מושל ביראת השם. אז ראיתי שהגאון (במשלי בסוף פרק א'). הגאון אומר שם ואינם מתיראים מסבת התכלית, פתי הזה זה אדם שמתפתה ליצור והוא לא מושל ביצור, וזה תהרגם, מוציא אותם מן העולם הנצחי. הגאון אומר שם, "ואינו מסתורא מפני הסוף והתכלית". הפתי הזה הוא חי את הרגע.

רבי ישראל אומר כאן לשון מאיגרת המוסר, הוא חי את הרגע לשעתו והוא לא חכם הרואה את הנולד, מה תהיה אחריתו. היראה העיקרית אומר הגאון, מפני הסוף והתכלית. החשבון של עולם, זה עצמו יראת השם. מי שמתירא מפני הסוף והתכלית הוא מושל ביצור. פתי שלא מושל ביצור לא מתיירא מן הסוף והתכלית.

אדם חי עם אמונה, ואדם מתבונן ומכיר בחלק הזה של תכלית האדם, חובת האדם בעולמו, אז אדם נמצא במצב של יראת שמיים, לא לאבד את מעלתו, לא לאבד את התכלית שהוא נברא בעולם. **צדיק מושל ביראת השם, להבין ולהכיר את ערכו ומעלתו ולא לאבד את התכלית.**

זה גם זה, רבי ישראל אומר לאלתר, זה גם שכן ועונש, אבל זה לא רק שכן ועונש מבחינת הייסורים של הגיהינום. זה היראה לאבד את המעלה שלך, לאבד את המדרגה הרוחנית שלך. יש כאלה שמדברים שיראה זה עצבות. אומרים שהיום לא טוב עצבות, עצבות מורידה את הברכה אדם ממעלתו. יש כאלה נוסחאות, נוסחאות שלא צריך לשמוע אותם, אבל יש כאלה שמדברים נוסחאות כאלו. אלול, יש כאלה שמתייחסים לזה את זה כעצבות, זמן של עצבות. **לא ייתכן כזה דבר בעולם שאלול זה זמן שעבודת השם תהיה בעצבות.**

הולכים עכשיו לקרוא בשבת הקרובה את פרשת כי תבוא. תשעים ושמונה קללות נוראות יש שמה, נורא נוראות. על מה כל הקללות? הפסוק אומר, "תחת אשר לא עבדת את השם אלוהיך בשמחה ובטוב לבב". והרמב"ם אומר פה בסוף הלכות לולב, שבפסוק הזה כתוב שעבודת השם זה בשמחה, ובלי שמחה רוגז בא ממנו. אז בחודש הכי גדול בשנה שם העבודה היא בעצבות? מה התשובה? **התשובה שיראה זה לא עצבות, יראה היא בשמחה.**

אני לא אומר זה מעצמי רבותי, רבנו יונה בברכות בתחילת פרק חמישי, מביא את הפסוק "ויגילו ברעדה". אז רבנו יונה אומר שאצל בשר ודם, אומר רבנו יונה, פחד ושמחה זה תרתי דסתר. אדם שמפחד הוא עצוב. הפחד גורם לו, ככה אומר רבנו יונה, לדכא את עצמו, לצמצם את עצמו, נכנס לאיזה דיכאון כזה מרוב הפחד. אומר רבנו יונה, אבל יראה שמייס הוא אומר, זה שמחה. **והוא אומר שמתוך היראה הוא בא לשמחה, גילו ברעדה. ומה השמחה של יראה השם? כי יראה השם מביאה את הברכה להתקרב לקדוש ברוך הוא ולקיים את מצוותיו, יראה השם היא שמחה** מה המשמעות? שאדם ירא ודואג וזה לא מביא אותו לשום מקום, אתה מתיירא, אז מה זה מביא אותך? אז רק פחד, פחד זה עצבות. לא התכלית של יראה שמייס להיות עצוב. זה לא יראה שמייס. יראה שמייס זה כלי שבו אדם להיות צדיק מושל ביראת השם, לעשות אותך למושל ביצור, להפוך אותך לאדם יקר, להביא אותך למעלה שלך, לגדל אותך, לרומם אותך, זה התפקיד שלך. אם אתה לוקח את היראה שמייס בתור כלי להתגדל ולהתרומם, זה לא רק שזה לא סתירה לשמחה, זה זמן של שמחה, זה זמן שבונה את השמחה. **ככל שאדם מגיע לדרגה יותר גבוהה, מתגדל יותר, הוא מלא שמחה.**

ממה אדם שמח? אדם שיש לו סיפוק בחיים, שמרגיש שהוא מתקדם, שמרגיש שמגיע לתכליתו, הוא שמח. אדם שמרגיש שהזמן הולך לריק והולך על שטויות, הוא לא שמח. **היראה שמייס הזאת שמגדלת אותך, מביאה אותך למקום יותר גבוה, זה השמחה. זה הגישה שלנו לחודש אלול.** חודש אלול זה זמן של צדיק מושל ביראת השם, זמן של התבוננות, זה התפקיד שלנו. אבל זה לא רק שזה לא סתירה לשמחה, ככה הימים האלה זה עבודה בשמחה ובטוב לבב. ימים כמו שהזכרתי בהתחלה, אדם מגדל את עצמו, מרומם את עצמו, מעלה אותו לדרגות יותר גבוהות. ככל שאדם מתרומם ומתגדל, ככה זאת השמחה האמיתית. השמחה של הבלי העולם הזה זה דבר שחולף ועובר, **אבל השמחה הזאת היא שמחה שקבועה בנפש, היא השמחה האמיתית, זה עבודה אמיתית של עבדו את השם בשמחה.** שהקדוש ברוך הוא יעזור שנוכח בעזרת השם באמת להגיע להכנה הראויה בחודש אלול, ולהגיע בעזרת השם לשנה טובה, כתיבה וחתימה טובה ושנה שנוכח להתרומם ולהתגדל באור החיים למעלה למשכיל.

הבסיס של הכל זה יראה

להשלמת היריעה נביא ממשא מרן שליט"א במעמד במודיעין עילית שם הרחיב על יראה ואהבה, ותקף בדבריו את רוחות הזרות: הבסיס של אלול מגדיר רבנו יונה בהכנס אלול יהיה ירא וחרד מאימת הדין, רואים ברבינו יונה אלול בא עם יראה, היום התחילו לנשוב רוחות זרות שאומרים שיראה מביא עצבות, יראה מביא משהו שמגביל את הברכה אדם, ואמרו שעבודה של היום זה לא ביראה, אלא באהבה, אין, כתוב להדיא, כבר בראשונים כתוב, ובאחרות צדיקים מביא ומרחיב בזה, שא"ל להגיע לאהבה בלי יראה.

גם הגישה לאהבה מטשטשים אותה, זה גם מלוקט משדות זרים, חושבים שאהבה זה כל מיני ריגושים, חיות ריגושיות כזו, הרגשים זה אהבה, אבל המ"ב מביא מצוות תמידיות שאחד מהם זה אהבת השם, ומה זה אהבת השם כתוב במ"ב בסימן א', **אהבת השם על ידי לימוד התורה**, זה רש"י מפורש שמביא מהספרי שכתוב בפסוק ואהבת את ה' אלוהיך, והיו הדברים האלה על לבבך, איך אתה מגיע לאהבתו, שעל ידי שהדברים האלה על לבבך, שמתוך כך אתה מכיר ללכת בדרכיו, זה אהבת השם.

רבי אייזיק חבר מדבר על זה באור התורה, בלי חיבור להקב"ה אין אהבה, בלי להכיר את הקב"ה אין אהבה, על ידי התורה אדם מכיר את הקב"ה, נתדבק בו ללכת בדרכיו זה היסוד של אהבה, **אבל הבסיס של הכל זה יראה**, סוף דבר הכל נשמע את האלוהים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל

האדם, למה זה כל האדם? כותב בנשמת חיים להכירו וליראה בפניו וכו' בכל פעולותיו זה כל האדם. אהבה זה דרגה, המסילות ישרים אומר יסודות לעבודה זה היראה ואהבה, אבל קודם יראה אחר כך אהבה.

אין שום צד בעולם שבה אלול אז אדם צריך לאבד את שמחה שלו, שבוע הבא קוראים פרשת כי תבוא תשעים שמונה קללות נוראות, על מה? תחת אשר לא עבדת את ה' אלוהיך בשמחה ובטוב לבב, אז שבאלול זה הפסגה של עבודת שם, ששם יהיו פטורים לעבוד את ה' בשמחה ובטוב לבב? זה ודאי לא.

האי רבינו יונה אומר ביראת ה', אז רבינו יונה בעצמו אומר את התשובה, לשון של רבינו יונה בברכות: גילו ברעדה לשון חז"ל מקום גילה שם תהא רעדה, אצל בשר ודם היראה והשמחה דבר בהפוכו, שבשעה שאדם מפחד הוא עומד נרתע ודואג, מתכווץ, הפחד מצמצם אותו, הפחד מגביל ומשחק את הכוחות שלו, זה הכוח של יראה, אבל הקב"ה אינו כן, **שאדם ירא מלפניו ישמח ויגל באותה יראה שבאמצעותה מתעורר לקיום המצוות, ושש ונהנה מקיומו, בפעולתו לפניו.**

הוא בא ואומר יראה רגילה מגבילה יראה מכווצת את האדם. **אבל יראה שמייס בונה את האדם**, מדוע? מה עושה יראה? שאדם מתבונן, ומה קורה שאדם מתבונן הוא לומד להיות מושל ביצור, הוא יודע את מעלתו וערכו, יודע את תפקידו, מגדלת ומרוממת אותו, אין שמחה יותר מהשמחה הזאת, המגיד משנה אומר בסוף הלכות לולב, הרמב"ם אומר שהשמחה שישמח אדם באהבת ה' במצווה שציווה עבודה גדולה. אז איך אדם שמח? שאדם יודע שעושה מה שנברא בשבילו, הוא עושה את האמת בשביל שהוא אמת, הטוב מפני שהוא טוב, הוא שש ושמת, **אדם שחי עם יראה אז הוא צדיק מושל ביראת ה', להכירו וכו', ואדם הזה אז החיבור שלו זה לעליונים ולתחתונים, אדם יודע שהעולם שלו זה האמת האמיתית זה מגדל אותו ומרומם אותו. זה השמחה. גדולי בעלי המוסר דיברו על ימים הנחמדים, ימים שנותנים לנו כלים להתרומם.**

- לאחמ"כ נערך שו"ת עם מרן שליט"א בעניני עבודת הימים הנוראים: שאלה: איך למעשה העבודה בצורה הפרטנית בראש השנה בעיקר, יש את הזמנים בין התפילות, בתוך משפחה של ילדים, האיך לנהוג האם בצורה של פחד, שרואים פחד באוויר, או שעם הילדים צריך לנהוג בצורה אחרת. ראש הישיבה: יש לפעמים ששמחה עם ילדים זה שמחה קצת של זילותא, של צחוק, בראש השנה מסתמא צריך להמנע מזה, לא זילותא ולא צחוק, אבל האוירה צריכה להיות שמחה, ואדרבא להסביר לילדים שמבחינתנו ראש השנה זה אמנם של יום דין, אבל זה יום שהקב"ה הביא כדי להטיב איתנו, נתנו לנו ראש השנה כדי לתת לנו חיים.

יש את הטור שאומר שאומות העולם עומדים למשפט אז הם אבלים ופוחדים ודואגים, אבל אנחנו לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ואוכלים ושותים ובטוחים שיעשה לנו נס, **עכ"פ זילותא אסור שיהיה בראש השנה, אבל צריך להדגיש את החלק הזה שהשמחה שלנו בא כמו שרבינו יונה אומר מתוך חרדת הדין שאנחנו באים עכשיו לראש השנה להמליך את הקב"ה ולהיטיב את עצמינו ולהעמיד שנה שנהיה בדרגה יותר גבוהה ובה יש לנו גם שמחה.**

שאלה: אנשים שאלו לגבי הנושא של תפילה של ראש השנה, יש הרבה חיבורים שנכתבו על הנושא של מלכויות, שופרות וכו', כל הצורה של כבוד שמייס, אברך שטרוד גם ככה בהספקים שלו, האם צריך להשקיע בזה זמן מיוחד להתכונן בתפילות.

ראש הישיבה: ודאי שיש פה מעלה עצומה למי שיכול להתכונן לתפילות. זה עולם אחר אם אתה מתכונן לתפילות. **אני שנים למדתי חברותא עם רבי שמואל יעקב בורנשטיין, היינו מתחילים כבר בר"ח אלול ללמוד את התפילות של ראש השנה.**

שאלה: אברכים שאלו, פעם היה מושג של תענית דיבור, וכן מושג בישיבות שארבעים יום לא יוצאים מהישיבה, אברך עם כל הנהגה שלו בבית וכו', אם יש איזה משהו שאפשר להגדיר שזה משהו מיוחד שעושים באלול.

ראש הישיבה: אברך שיש לו אישה וילדים קשה לו תענית דיבור, ולפעמים התענית דיבור זה על חשבון הבית, ולפעמים אתה מצער את הבית ולא מרוויח ופוגע בילדים, עבודה של אברך בחודש אלול, מה שאני מרגיש זה בדברי הבאי, לא תענית דיבור שלא מדברים דברים שלצורך, **אבל צריך לדעת סתם שיחה בטלה אין בחודש אלול**, סתם מה קורה ומה נייעס זה צריך להמנע בחודש אלול, אבל מה שנוגע לצרכי היום יום של אברך לא יודע אם נכון לנהוג בהנהגה הזאת.

- טלו שותפות בקרן עולם התורה, במוקד: *6881 או בעמודות נדירים פלוס וקהילות.
- להאזנה לדעת תורה מגד"י בראש השנה רשכבה"ג מרן רבינו ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום בעניני השעה במספר (ללא פרסומות): 1700-111-306 - תיעוד: בקודש פנימה
- כמ"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com
- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com